

*Mandat –
regionale råd for spesialistutdanning av leger*

Spesialistutdanningsråd for overordnet samordning og harmonisering av spesialistutdanning for leger (samordningsrådet)

Dette dokumentet gjengir mandatet for regionens *spesialistutdanningsråd for overordnet samordning og harmonisering av spesialistutdanning for leger* (videre omtalt som *samordningsrådet*) etter vedtak i regionalt fagdirektørmøte 10.06.26 og regionalt HR-direktørmøte 29.04.26.

Vedtakene omfatter også mandat til spesialistutdanningsråd for

- *sykehus-tjenesten i første del av spesialistutdanningen (LIS1-rådet)*
- *felles kompetansemål (FKM-rådet)*
- *hver av sykehusspesialitetene (spesialitetsvise råd)*
- *fellesdelen av spesialistutdanninger med henholdsvis felles indremedisinske læringsmål (FIM-rådet) og felles kirurgiske læringsmål (FKI-rådet)*

De regionale utdanningsssentrene for leger i spesialisering (RegUt) publiserer mandatene på sin nettside, spesialisthelsetjenesten.no/lis.

Innhold i dokumentet

- [Formålet med spesialistutdanningsråd](#) s. 1
- [Forutsetninger virksomhetene må sørge for](#) s. 2
- [Samordningsrådets oppgaver](#) s. 2
- [Sammensetning, roller og ansvar](#) s. 2
- [Organisering](#) s. 3
- [Kompetansebasert spesialistutdanning av leger og spesialisthelsetjenestens ansvar](#) s. 3

Formålet med spesialistutdanningsråd

Spesialistutdanningsrådene er sentrale i samarbeid og kvalitetsforbedring i spesialistutdanning av leger i spesialisthelsetjenesten. Målet er at spesialistutdanning skal være kjennetegnet av faglig kvalitet, psykologisk trygghet, tydelige forventninger og læringsfremmende tilbakemeldinger, og at samfunnet skal kunne forvente det samme av en nylig godkjent spesialist uavhengig av hvor spesialiseringen har foregått.

Opprettelsen av samordningsrådet er et bidrag til oppnåelse av målet om kvalitet, samordning og harmonisering i spesialistutdanningen. Hensikten er å legge til rette for kommunikasjon og samarbeid mellom utdanningsvirksomhetene, regionalt utdanningscenter for leger i spesialisering

(RegUt), regionalt helseforetak (RHF), tillitsvalgte, Helsedirektoratet og andre relevante parter. Rådet skal initiere diskusjoner om spesialistutdanning og avklare prosesser for oppfølging av saker.

Forutsetninger virksomhetene må sørge for

Lederlinjene i virksomhetene er ansvarlige for at representantene i spesialistutdanningsrådene blir satt i posisjon til å innfri forventningene som er gitt i mandatene, og at innholdet i mandatene og arbeidet i spesialistutdanningsrådene er kjent blant dem som er involvert i virksomhetens spesialistutdanning.

Representantene for virksomhetene behøver faglige innspill fra virksomhetens leger i spesialisering og virksomhetens overleger, for eksempel gjennom lokale utdanningsutvalg, og må sikres tilgang til relevante lederlinjer på riktig nivå for å kunne uttale seg på virksomhetens vegne om organisatoriske og økonomiske forhold ved spesialistutdanning. Ledere skal kunne inviteres inn på sak, når det er nødvendig.

Ansatte som skal sitte i spesialistutdanningsrådene, må få avsatt nødvendig tid til å utføre oppgavene de skal løse i rådet, inkludert eventuelle lederverv og representasjon i spesialistutdanningsråd på tverrregionalt nivå. Eventuelle reiseutgifter skal dekkes av virksomhetene. For å kunne representere en virksomhet i et spesialistutdanningsråd, kreves det samtykke til publisering av navn og e-postadresse i oversikten over sammensetningen av rådene på den regionale delen av spesialisthelsetjenesten.no/lis. Endringer i virksomhetenes representasjon skal være forankret i virksomhetens lederlinje og meldes til Regionalt utdanningscenter for leger i spesialisering i Helse Sør-Øst (RegUt HSØ) per e-post: regutpost@ous-hf.no.

Samordningsrådet har ikke beslutningsmyndighet. Utdanningsvirksomhetene må selv bidra til samordning og harmonisering på tvers av virksomheter ved å involvere egne linjer.

Samordningsrådets oppgaver

- Samarbeide om tiltak som bidrar til økt kvalitet, samordning og harmonisering av spesialistutdanning
- Informere gjensidig om saker på lokalt, regionalt og tverrregionalt nivå som har relevans for spesialistutdanningen i regionen
- Initiere diskusjoner om spesialistutdanning og avklare prosesser for oppfølging av saker

Sammensetning, roller og ansvar

Utdanningsvirksomhetene

Leder med overordnet ansvar for spesialistutdanning av leger eller annen person med delegert myndighet, samt utdanningskoordinerende overlege

RegUt

Leder, utdanningskoordinerende overlege, pedagogisk rådgiver og administrativ ansatt (referent)

Helse Sør-Øst RHF, Avdeling for utdanning

Direktør og spesialrådgiver for spesialistutdanning

Tillitsvalgte

Representant fra Yngre legers forening og Overlegeforeningen

Helsedirektoratet

Får tilsendt sakliste, deltar etter avtale med RegUt.

Andre relevante aktører, som f.eks. Sykehuspartner

Kan inviteres inn på sak.

RegUt sørger for møtelokaler, utarbeidelse av sakliste, møteinnkalling, -ledelse og -referater. Samtlige representanter foreslår saker til møtene og sørger for at problemstillinger og mulige løsninger som diskuteres tas videre i relevante linjer i egen virksomhet for eventuell implementering.

Organisering

Møtedatoer fastsettes for et kalenderår om gangen, som hovedregel fire ganger i året.

Kompetansebasert spesialistutdanning og spesialisthelsetjenestens ansvar

Bakgrunnen for opprettelsen av spesialistutdanningsrådene er innføringen av kompetansebasert spesialistutdanning for leger i Norge og myndighetenes plassering av ansvaret for spesialistutdanning i helsetjenesten¹, og målene om likeverdig tjenestetilbud² og samordnet og harmonisert spesialistutdanning i hele landet³.

Kompetansebasert spesialistutdanning

Legers spesialistutdanning skal sikre at godkjente spesialister har kompetansen samfunnet trenger. Etter at spesialistforskriften trådte i kraft i 2019 er det *legekollegiets vurdering av hva legen kan gjøre* som ligger til grunn for spesialistgodkjenning. Sammenliknet med spesialistgodkjenning basert på eksamensresultater eller innfrielse av obligatoriske krav til kurs, antall prosedyrer og tjenestetid, stiller kompetansebasert spesialistutdanning⁴ større pedagogiske krav til sykehusene.

Sykehusenes ansvar og myndighet – godkjente utdanningsvirksomheter

Utdanning av helsepersonell er en av sykehusenes fire oppgaver⁵ og en forutsetning for de øvrige; pasientbehandling, pasient- og pårørendeopplæring og forskning. For legers spesialistutdanning

¹ [Spesialistforskriften](#), fastsatt av Helse- og omsorgsdepartementet 8. desember 2016

² [Spesialisthelsetjenestelovens formålsparagraf \(§ 1-1\)](#)

³ [Spesialistforskriften § 4 bokstave](#)

⁴ Les mer om kompetansebasert spesialistutdanning på RegUts nettside spesialisthelsetjenesten.no/lis

⁵ [Spesialisthelsetjenesteloven § 3-8](#)

gjelder særskilte krav, nedfelt i spesialistforskriften, og i denne sammenhengen brukes begrepet *utdanningsvirksomhet* om sykehus og andre virksomheter som ansetter leger i spesialisering⁶.

Virksomheter som er godkjent for spesialistutdanning av leger, er ansvarlig for kvaliteten i både opplæring og kompetansevurdering. Ledere skal sørge for at virksomheten legger til rette for at leger i spesialisering får erfaringene som er nødvendig for å bli spesialist, og for å sikre tilstrekkelig vurdering av legenes kompetansenivå før godkjenning av læringsmål.

Når en utdanningsvirksomhet godkjenner læringsmål for en lege som skal søke spesialistgodkjenning, legger Helsedirektoratet til grunn at virksomheten har sikret et tilstrekkelig observasjonsgrunnlag og har vurdert at legen har kompetanse på spesialistnivå. Direktoratet baserer spesialistgodkjenningen på utdanningsvirksomhetenes læringsmålgodkjenning og attestasjon av innfridd krav til minstetid. Det er kvaliteten i utdanningsvirksomhetenes system for kompetansevurdering som skal sikre at en nylig godkjent spesialist kan gjøre det som er forventet ut fra læringsmålene.

Likebehandling i vurdering av kompetanse – krav fra Helse- og omsorgsdepartementet

Helse- og omsorgsdepartementet løfter frem ledelsens ansvar «for å sikre at prosessene for vurdering er tilrettelagt slik at denne blir faglig forsvarlig og etterprøvable», og viktigheten av samordning: «Likebehandling i vurdering av kompetanse på tvers av virksomheter må tilstrebes, blant annet gjennom å ta i bruk vurderingsverktøy som sjekklister, observasjonsverktøy, kursprøver etc.»⁷

Samordning og reduksjon av uønsket variasjon

Spesialistforskriften gir de regionale helseforetakene ansvar for å bidra til en «samordnet og harmonisert utdanning i hele landet»³, i samsvar med spesialisthelsetjenestelovens formål om likeverdig tjenestetilbud². Formålet med RegUt⁸ er «bedre kvalitet på utdanningen gjennom å etablere et godt samarbeid om utdanningsløp, læringsaktiviteter, veiledning og kompetansevurdering slik at en oppnår et likeverdig utdanningstilbud regionalt og nasjonalt.»

Handlingsplan for spesialistutdanning av leger i HSØ⁹ har mål om at «[v]irksomhetenes utdanningsplaner skal være standardiserte og gi tydelig informasjon om utdanningsløp, hvilke læringsmål som kan oppnås hvor og krav til kompetanse før [spesialiseringsperioder i andre virksomheter.] Det skal fremgå hvilke samarbeidsavtaler som foreligger og hvilke muligheter LIS har for å oppnå nødvendige læringsmål].».

Reduksjon av uønsket variasjon er et satsningsområde i regionen¹⁰. Målet om likeverdig utdanningstilbud åpner for variasjon der det er begrunnet med kvalitet, men utdanningsplanene i en spesialitet må være gjenkjennelige på tvers av utdanningsvirksomhetene og sikre felles tilnærming til vurdering av de samme læringsmålene.

⁶ [Spesialistforskriften § 2](#)

⁷ Rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet – [spesialistforskriften med kommentarer, redigert 28.02.25](#)

⁸ [Tverregionalt mandat for regionale utdanningscentre for leger i spesialisering](#)

⁹ Handlingsplan for spesialistutdanning av leger 2023-2025 Helse Sør-Øst

¹⁰ [Regional utviklingsplan 2040 for Helse Sør-Øst](#)

Strukturer for samarbeid

For å unngå uønsket variasjon i utdanningsløpene, er det nødvendig med strukturer som legger til rette for samarbeid på tvers av virksomheter. Spesialistutdanningsrådene skal, sammen med RegUt HSØ, sørge for samarbeid og løse oppgaver som er avgjørende for å ivareta spesialisthelsetjenestens ansvar for spesialistutdanning av leger.

Helsedirektoratets ansvar, forventninger til RegUt og spesialistutdanningsrådenes rolle i videreutvikling av læringsmål og anbefalinger om læringsaktiviteter

Helsedirektoratet skal følge med på helheten og kvaliteten i spesialistutdanningen, fastsette endringer i læringsmålene i spesialistforskriften, gi anbefalinger om læringsaktiviteter, og godkjenne søknader om spesialistgodkjenning og godkjenning som utdanningsvirksomhet¹¹.

I Helsedirektoratets «Rutiner for innspill til endringer i læringsmål og læringsaktiviteter»¹², legger direktoratet til grunn at RegUt skal «initiere revisjonsprosjekter der dette vurderes som hensiktsmessig», og bidra med vurderinger av faglige forhold og organisatoriske og økonomiske konsekvenser ved endringer som blir foreslått i læringsmål og anbefalinger om læringsaktiviteter. RegUts ansvar for gjennomføring og utvikling av de nasjonale kursene i Helsedirektoratets anbefalinger om læringsaktiviteter, utløser behov for anbefalinger fra spesialistene i utdanningsvirksomhetene om innhold, varighet, rekruttering av kursledere og organisering av kurskomiteer¹³.

Oppgavene krever at RegUt samarbeider tett med representanter fra utdanningsvirksomhetene som har kompetanse til å gjøre de faglige vurderingene myndighetene ber om, og som har forankring i relevante lederlinjer som kan involveres på sak, ved behov for mer omfattende vurdering av organisatoriske og økonomiske konsekvenser.

Spesialistutdanningsrådenes rolle i kvalitetsvurdering av utdanningsvirksomheter

I behandling av søknader om godkjenning som utdanningsvirksomhet, skal Helsedirektoratet både be om faglige råd fra Legeforeningens spesialitetskomiteer og påse at regionale helseforetak og andre aktører med interesse i saken gis anledning til å gi uttalelse¹⁴. Helsedirektoratet har bedt om å få kontakte spesialistutdanningsrådene for å kunne innhente vurderinger i disse sakene.

¹¹ [Spesialistforskriften § 3 bokstav b](#)

¹² Helsedirektoratets [rutiner for innspill til endringer i læringsmål og læringsaktiviteter](#)

¹³ [Tverregional rutine for RegUt – Ny- og videreutvikling av nasjonale læringsaktiviteter i spesialistutdanning av leger](#)

¹⁴ [Spesialistforskriften § 20](#)